

járnak táncdíszba. Pár hete újraindult a csütörtöki táncdísz, ezúttal a Népművészeti Iskola egyik termében. A hosszú szünet és a kissé szokatlan hely miatt azonban (az új táncdísz a Közgazdasági Egyetem legfelső emeletén van) bizonyára el kell még telnie egy kis időnek, amíg régi funkcióját, tömegalapját visszakapja.

Más okai is vannak azonban annak, hogy a táncdísz még mindig nem örvend kellő népszerűségnek. Zenésztanpótlás híján a fiatalok szinte egy éve többnyire gépzenere táncolnak, a hírverés alig több a semminél stb. A kolozsvári táncdísz azonban a gépzene, a korai időpont (a táncdíszak 6-tól 9-ig tartanak), a hiányos propaganda ellenére sem pang. Életképességét éppen a középiskolások és elsőévesek nagy száma bizonyítja.

Visszatérve a táncdíszra, együttesünk valóban a táncdíszból sarjadt. A tizennyolc táncos azonban korántsem vált ki a táncdíszból. A táncdísznak valamennyien törzstagjai vagyunk, az együttes vezetője pedig, feleségével együtt, a mai napig tanít a táncdíszban is.

A színházi bemutatógó valóban hosszú volt az út, a szervezési, helykeresési problémák és a próbák nagyon sok időnkét lekötötték. Mivel tagja vagyok az együttesnek, az előadást nem dicsérhetem. Annyit azonban meg merek kockáztatni, hogy az **Ifjúságom gyöngykoszorú** újszerű előadás volt. Színpadainkon stilizált és nem egyszer durván meghamisított néptáncot láthatunk, a hagyományörző együttesek néhány szép, színvonalas szereplésének kivételével. Ezért újszerű együttesünk célkitűzése, eredeti néptáncaink és népzeneink stílushű színpadi tolmácsolása. Munkánkat abban a meggyőződésben végezzük, hogy a néptánc és népzene a színpadon sem veszítette el létjogosultságát. Bátorításul ott áll Kodály Zoltán figyelmeztetése. „A falu most búcsúzik a régi hagyománytól. A fiatalága már nem veszi át. Rajtunk a sor. A tűznek nem szabad kialudni.”¹³⁶

Könczei Csilla

(Igazság, 1983/158. 3. – 1983. július 6., szerda)

Hanglemez – A harmadik táncdíszlemez

„Száz pár mozog, egyszerre mind, / Lesz végzetetlen labirinth, / Egy összenőtt-font tömkeleg, / Megfoghatatlan egyveleg, / Melyben – ahány pár – annyiféle / A tánc alakja és szeszélye, / Mégis azonegy zenemérték / Kormányozza mindenki léptét.”¹³⁷
A szalontai segédnótárius tollát bizonyára a környékbeli táncmulatságok ihlették, de szavai találóan jellemzik egész táncdíszkultúránkat. A Kárpátok ölelte dombok, völgyek

136 A szállóigeként szintén gyakran idézett szövegrész Kodály *A magyar népzene* című, 1925-ös írásából származik.

137 Részlet Arany János *Öldöklő angyal* című költeményéből.

lakói viszonylag kevés táncot – egy-egy faluban mindössze négy-öt táncfajtat – ismernek. Ez azonban korántsem jelent szegénységet, hiszen a kötetlen páros, illetve a szólótáncok a rögtönzés, a variálás korlátlan lehetőségeit kínálják a jó táncosnak. Az egyéni invenció – melynek nem egy eleme, figurája azután egy kisebb közösségekben hagyományozódhat – nem kizárólagos forrása az erdélyi magyar táncművelés gazdagodásának. Alakulásában lényeges szerepe volt a több évszázados román – magyar – szász együttélés eredményezte kölcsönhatásoknak, ezeknek köszönhetően számtalan vidékre, falura jellemző sajátos árnyalattal színeződött a táncosok motívumkészlete. Különösen szembeötlő az értékcsere a Mezőség falvaiban, ahol a Bodzafa együttes tagjai gyűjtöttek. E hagyományörző tájegységet Bartók Béla és Lajtha László népzene-feltáró munkája óta a román és a magyar dallamkincs kölcsönhatásának színhelyeként tartja számon a folklórtudomány.

A lemez első oldalán az észak-mezőségi Ördögösfüzes legényes táncai közül a régi stílusréteghez tartozó ritka és sűrű magyar fogásolás hallható, mely a maga nemében páratlan e vidéken. A páros táncok zenéjét Magyarszováton tanulták. A két összefogózó pár járta magyart vagy négyest az aszimmetrikus, sántító ritmusú lassú cigánytánc, a hármás felállítás (egy férfi, két nő) szászka és a lassú csárdás követi. Ettől kezdve fokozatosan gyorsul, hevesül a tánc, sűrűsödnek a figurák az összerázásban, majd pedig a gyors csárdásban.

A Bodzafa 1977-ben alakult, jelenlegi összetételében 1981-től muzsikál a kolozsvári táncházban, az Ifjúmunkás Matinékon, a Táncháztalálkozókön valamint a Viszshang diákrádió fogadóestjein.

A székelyudvarhelyi Venyige együttes a székelyföldi és más tájegységek hagyományos hangszeres és énekes népzenejének és -táncainak gyűjtését és népszerűsítését tűzte ki céljául már megalakulásakor, 1977-ben. Azóta a Táncháztalálkozók állandó házigazdája, de jelentős részt vállal a Tiszta Forrás elnevezésű folklórseregszemle megszervezésében is, több ízben szerepelt a tévé Kaláka műsoraiban.

A lemez második oldalán a Venyige előadásában Udvarhelyszék hagyományos, ma már jószerével elfelejtett paraszttáncaihoz húzott muzsikát játszik. A szenterzsébeti táncrendet Barabás Gyula primás bandájától tanulták, ők még viszonylag híven őrzik a régies muzsikálás stílusjegyeit. A székely tánczene egyik legkorábbi gyűjtője, Seprődi János találóan mutatott rá egyik jellegzetességére: „...nem járulékos, hanem lényeges jegyek a cifrázatok és azok a ritmikai hangsúlyozási különlegességek, amelyek az ének és a fütyty nem ad vissza.”¹³⁸ Magáról a táncmulatságról egy még régebbi leírást idézhetünk az Arany-kortárs Tiboldi István tollából: „Van ott egy főbb, ki elrendezi a táncot, társakat oszt, leányokat, ifjú nőket egyszerre a legénységnek, másszor a házásoknak, másszor a más faluból jött legényeknek. Sokszor a legény maga választ táncoló leánytársat magának [...] Minden osztálybeli táncos rendszerint három-három nótát jár el egymás után, melyeknek többnyire ketteje magyar, s más lassú cigánynóta [...] Egy-egy nótát eljártak csak úgy magokra, társ nélkül is,

¹³⁸ Lásd Seprődi János: *A székely táncokról*. In: Benkő András (szerk.): *Seprődi János válogatott zenei írásai és népzenei gyűjtése*. Bukarest, 1974. 144.

verve össze sarkantyújokat, közbe-közbe mondogatva rövid szerelmi versecskéket is. Volt csengés-pengés, bongás.¹³⁹

A lemezen megszólaló muzsika igen népszerű az együttesek táncházaiban. Reméljük, hogy más táncházasok, a népi táncmuzsika kedvelőit is megszeretik és szívesen járják majd a mezőségi illetve a szenterzsébeti táncrendet.

Simonffy Katalin

(Ifjúmunkás, 1983/35. 5. – 1983. augusztus 28., vasárnap)

Egy műsorváltozás margójára

Színház és színházi bérlettulajdonosok között a legtöbb vita és nézeteltérés a műsorváltoztatások miatt szokott kipattanni. Főként olyankor, amikor az elmaradt előadás nagyobb reményeket és várakozásokat ébresztett, mint az, amellyel helyettesítették. Épp ezért, hadd szóljunk most a két évad közötti nyári szünetben a kolozsvári Állami Magyar Színház egy olyan rendhagyóbb műsorváltoztatásáról, amely nem váltott ki elégedetlenséget és nem keltett csalódást.

Az ifjúsági bérlet utolsó bemutatójaként évad elején Petőfi-műsort hirdettek és helyette a színház tagjainak szavataiból s a Műgyetem Kodály Néptáncegyüttesének dalaiból és táncaiból összeállított előadást mutattak be, *Ifjúságom, gyöngykoszorú* címmel. Nyilvánvalóan teljesen különböző, egymással összemérhetetlen rendezvényekről van szó, amelyeknek mindössze az a közös vonásuk, hogy az elsőt is színpadon adták elő s a másikat is ott mutatták be.

A Petőfi-műsörtől a színház azért állt el, mert az előző évi átépítés okozta időzavarból évad végéig sem lábalt ki egészen. És olyan Petőfi-műsort összeállítani, amely nem egyszerűen ismétli és újra visszhangozza a régebbi összeállítások jól ismert darabjait, hanem valami újat is ad, amely a költőnek és művének valamilyen kevésbé tudatosított vonását emeli ki – rendkívül nehéz, idő- és munkaigényes vállalkozás. A csereelőadás viszont *a maga nemében, a maga műfajában* új vonásokat tudatosított; ha nem is egészen ismeretlen, de *ilyen összeállításban és ilyen tálalásban* ismertnek sem mondható összképet nyújtott.

Nagy László *Táncbeli táncszók* című verse és George Coşbuc *Zamfira esküvője* című elbeszélő költeményének részlete még csak ízleltette, kóstoltatta a szavalatos, énekes-táncos előadás zamatait, még csak hangulati előkészítést és bevezetést jelentett, mint ahogy ez volt a szerepe a surrogó forgásokkal és jó ízű csujogatásokkal tarkított magyarlapádi leánykörtáncnak, valamint a mezőségi

139 Lásd Faragó József (szerk.): *Vadrózsák. Kriza János székely népköltési gyűjteménye Faragó József gondozásában*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1975. 478.